

REVISTA CULTULUI MOZAIC din R.P.R.

ANUL IX, Nr. 106 — IULIE 1984

Tamuz — Av 5724

תמוז — אב תשכ"ד

Prețul unui exemplar lei 0,75

APARE LUNAR

București, str. D. Racoviță nr. 8

Raional 23 August

Telefon 13.25.38

GÎNDURI DE TIȘA BEAV

NAHMI, NAHMI AMI!

NUMAI ÎNTR-A NOUA ZI A LUNEI AV? NUMAI PE MALURILE BABILONULUI?

de Șef rabin dr. MOSES ROSEN

Nu numai atunci, în cea de a noua zi a lunii Av, a anului de tristă amintire, când mantia de foc a cuprins zidurile celui dintii templu, opera înțelepciunii lui Șlomo, iar ostirile lui Nebucadnețar răspindeau moarte și prăpăd în toate ungherele sfintei cetăți a Ierusalimului;

Nu numai în celălalt noă Av, când legionarii imperatorului Titus zvrileau tortele aprinse înăuntrul celei mai sfinte dintre încăperile celui de al doilea templu, podoaba lumii antice;

Nu numai acolo, pe malurile Babilonului, unde sălcile își aplecau stufoasele ramuri deasupra cutremurătoarei noastre tragedii;

Nu numai acolo, pe țarmurile Tiberului, unde קול המזנה של עיר plină de triumf a cohortelor romane arunca suprema slădire sfîșietoarei noastre dureri;

Nu numai un singur Irmiahu a fost cîntărețul catastrofei generației sale;

Nu numai într-o singură epocă ci în toate epocile zbuciumatei noastre credințe;

Nu numai în timpul unei singure generații ci într-acei al tuturor generațiilor care s-au perindat de peste două milenii și jumătate;

Pretutindeni și întotdeauna יְהוָה „Stat-am și am plins”;

Pretutindeni ne-am atîrnat harpele de plîngătoare sălcii, iar cîntecul nostru a amuțit căci „cum am fi putut cînta cîntecul lui Dumnezeu?”...

Pretutindeni și întotdeauna risul n-a izbutit să ne umple gura căci n-am vrut, n-am putut să uîlăm.

Pretutindeni și întotdeauna am purtat cu noi plîngerile lui Irmiahu și fiecare dintre noi a exclamat cu același clocot de revoltă, cu aceeași izbucnire de suferință: „אני הנבִּיר „Eu sînt omul care am văzut nenorocirea...”

Nu numai atunci, în timpul lui Irmiahu sau al lui Iohanan Ben Zakai, ni s-au ars templele: מי מנה cine ar putea să numere lăcașele noastre sfinte asupra cărora s-a abătut, de milenii încoace, urgia dușmanului?

Nu numai Titus a înfipt sabia nelegiuită în sulul sfînt al Torei; cum am putea cuprinde nesfîrșitul șirag de nestemate ale învățăturii, cărți ale Torei care au fost pîngărite, sfîșiate, terfelite, de atunci încoace?

...Pe cînd trecea printr-un tîrgușor, într-a sa campanie din 1812, Napoleon zări grupuri de evrei șezînd la pămînt și jelînd cu obrajii scâldați în lacrimi. „Ce li s-a întîmplat acestor oameni?” întrebă împăratul, do-

rînd să afle cauza doliului ce i se înfățișa înaintea ochilor. Cînd primi răspunsul că acum 2500 de ani, străbunii acestor oameni au avut undeva, peste mări și țări, un templu iar în ziua aceasta el a fost ars și de atunci ei nu încetează să-l plîngă, Napoleon a exclamat:

„Nu mă miră faptul că purtătorii acestei credințe au supraviețuit atîta amar de vreme la atîtea suferințe, atîtor dușmani. O colectivitate care păstrează o memorie atît de bună încît după trecerea a mii de ani mai jelește pe închipuile ruine ale unui lăcaș care de mult a dispărut — o astfel de colectivitate nu poate să moară”.

...Plînsul nostru n-a fost însă nicodată lamentație sterilă. El n-a simbolizat disperare ci nădejde, n-a exprimat isovire ci clocot de revoltă, n-a purtat cuvîntul resemnării ci pe acel al legămîntului. Roua lacrimilor a udat binecuvîntatul ogor al jurămîntului împotriva lui אֱשֵׁכָהּ

...În ziua cînd a fost distrus templul, s-a născut Messia, ne învață înțelepții judaismului. Ar fi o naivitate să vedem în aceste cuvinte doar o stabilire a datei din actul de naștere al lui Messia. Ele au un sens cu mult mai profund.

În mijlocul dărmăturilor, în toiul prăbușirii colective, cuprinși de vîl-vătaia limbilor de foc ce au căutat să ne mistuie, în plină catastrofă, s-a născut înăuntrul inimilor noastre, ideea cea sfîntă, gîndul cel măreț al messianismului.

Reclădirea templului, acel שיבנה בית ישראל constituie un leit-motiv al tuturor rugilor noastre, nu reprezintă doar viziunea unei renașteri arhitectonice, ci însăși năzuința noastră spre Reclădire, spre reclădirea ființei umane pe ale ei baze morale, de reclădire a celor mai frumoase idealuri ale noastre și ale întregii omeniri, de reclădire a unei societăți omenești în care sabia să nu mai spîntece cartea, în care flăcările să nu mai nimicească așezări omenești, în care mîngîierea păcii și armoniei să cuprindă pe toți oamenii, toate no-
roadele.

Nu numai într-a noua zi a lunii Av, nu numai pe malurile Babilonului, ci în toate zilele vieții noastre și în toate părțile lumii unde ne aflăm, ne rugăm și luptăm pentru ca „D-zeu să șteargă lacrimile de pe orice obraz”, pentru că omenirea să se îndrepte spre un viitor al fericirii și al bineistării.

„MÎNGÎIE-TE, POPORUL MEU!”

Luna Av se scurge sub semnul doliului și al jalei. Preludiile tragediei pricinuite de distrugerea Templului se fac auzite în lăcșurile noastre de rugăciune în simbăta dinaintea zilei de Tișa b'Av — denumită Șabat Hazon (Simbăta Viziunii). În această simbăta, după pericopa săptămîinii, se recită primul capitol din cartea profeției Isaia. Iar simbăta care urmează cîmplitei comemorări e cunoscută sub denumirea de Șabat Nahmi (Simbăta Consolării), după primele cuvinte cu care începe capitolul 40 din Isaia, ce se recită atunci.

În ceasul supremei încercări ne întoarcem, așadar, la cel mai mare dintre profeții nostri sub impulsul unui dublu îndemn: de a descifra prin el sensul profund al cutremurătoarelor evenimente care au indoliat istoria noastră și de a găsi cîntec de mîngîiere. Astfel, de 2500 de ani, cerbul de foc al profeției învie în liniștea gravă a sinagogii, prevestind dezastrul iminent, anticipîndu-l cu o zguduitoare precizie. Apoi, cu aceeași forță cu care a zugrăvit catastrofa implacabilă, profețul găsește cuvintele potrivite, singurele cuvinte potrivite și convingătoare, pentru a picura balsamul speranței și al consolării în suferințele celor greu încercați.

De unde această forță gigantică, de unde această uluitoare clarviziune, care fac din Isaia nu numai una din personalitățile titanice ale istoriei poporului evreu, dar și din pontonul întregii umanități? Firește, izvorul acestei forțe rezidă înainte de toate în neclintita sa credință, în etica superioară pe care o profesează. În puține opere nobilele idei de dreptate, iubirea aproapelui, egalitate socială sînt proclamate cu o asemenea forță ca în Isaia!

Cu privire la conținutul bogat al ideilor profeției s-au scris și se vor mai scrie, desigur, nenumărate volume, căci aceasta e sursa vie și nesecată la care s-au adăpat și se vor adăpa neîncetat credincioșii înseși de adevăr și dreptate.

Dar, privit din perspectiva istoriei, profețul Isaia ne apare deopotrivă și ca un remarcabil om politic. Viziunea societății mesianice nu-l împiedică să vadă și să înțeleagă societatea timpului său, iar simțul eternității care-l animă nu-i răpește nici o clipă simțul actualității. Dimpotrivă. Tocmai această îmbinare dintre etern și efemer, dintre ideal și realitate constituie chintesența acestei titanice personalități.

Ascultînd simțul politic îi spune lui Isaia că acest popor mic, statornic prin voința providenței într-o parte a lumii în care se ciocnesc și se întretaie în toate epocile interesele antagoniste ale marilor puteri, își poate conserca ființa numai în măsura în care e credincios marilor sale idealuri. Pentru a putea supraviețui vicisitudinilor istoriei, fie-

(continuare în pag. 3-a)

Zidul Plîngerii

GLOSE LA PLÎNGERILE LUI IRMIAHU

de dr. M. R

„Toți cei care l-au prigonit, l-au ajuns în strîmtoare” (1—3).

Nu e greu să îți om de treabă în împrejurări bune. Traiul liniștit și lipsit de griji, te face să îți și cîștiti. Greu este să-ți menții integritatea de caracter atunci cînd ești copleșit de nevoi, cînd suferința te înconjoară.

La fel tilcul cuvîntelor profeției. Măreția și puterea de sacrificiu a poporului Torei s-a cîștit în focul marilor prigoane la care a fost supus. Încercările grele prin care a trecut i-au dovedit caracterul iar „toți cei care l-au prigonit” au zărit acestea, atunci cînd el a ajuns בְּיוֹם הַצִּרְיָה „la strîmtoare”.

„Căci mare ca marea e nenorocirea ta, cine să te tîmduiască?” (11—13).

כִּי גָדוֹל כִּים סִדְרוֹ, מִי יִרְמָא לָךְ

O catastrofă oricît de mare s-ar întimpla pe uscat, nu rămîne fără urme. Ruinele rămase stau generații de-a rîndul drept martori ai dezastrului care s-a consumat. Pe mare, dimpotrivă, naufragiul unui vas oricît de mare, chiar dacă mii de călători s-ar afla pe dinsul, nu lasă nici o urmă după sine. Valurile își inghit jefurile și își continuă mersul parcă nimic nu s-ar fi întimplat.

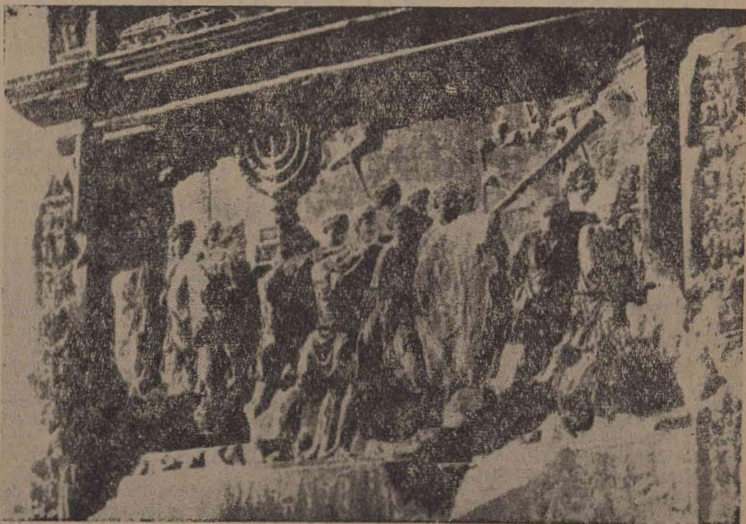
Profețul contemporan al marelui cataclism îl asemuește cu marea căci de cite ori n-au fost înghițite de talazurile urii așezări întregi eoreiești, fără ca nici o urmă să rămîna ca mărturie? De cite ori „nenorocirea ta a fost mare precum e marea?”

זִכֹּר תִּזְכֹּר... עַל כֵּן אֶחָד לָךְ

„Îmi voi aminti mereu... de aceea sper” (11—20—21).

De mii de ani ne amintim mereu de distrugerea Templului celui măreț. N-am uitat o clipă și n-am încetat să plîngem. O asemenea memorie afectivă ne îndreptățește să credem că speranța noastră nu-i pierdută.

(continuare în pag. 2—3)

Basoreliei simbolizînd triumful lui Titus

Israel Zangwill

Sînt oameni cunoscuți care cu trecerea vremii se ștearg din amintirea noastră; sînt alții însă, care nu si s-au impus niciodată ca persoane fizice, dar trăsăturile lor ne sînt mereu vii, fără ca timpul să le poată altera. Iată-l pe Israel Zangwill; în acest an se împlinesc un secol de la nașterea sa (1864—1926); cine l-a citit, îl vede în fața ochilor, plin de încrederea vieții. Priviți-i fotografia:

O față sensibilă, colțul gurii lăsat în jos ca la oamenii care știu ce este amarul și ironia; ochii triști, lucizi, cu licărirea care arată că este gata să se arunce din nou în luptă pentru apărarea opimaților; cetele dintr-o ochi care arată tensiunea concentrării și a efortului de pătrundere.

Născut dintr-o familie foarte săracă, Zangwill toată viața sa a vorbit ca un reprezentant al celor năpăstuiți, al celor ce căutau o soluție pentru suferințele poporului evreu; el și-a identificat pînă înr-ă viața sa cu cea a celor în nevoie, încît la vremea sa, Zangwill era socotit un fel de erou popular.

Activitatea literară și-a început-o colaborând la diferite reviste umoristice, împreună cu o serie de cunoscuți, scriitori, dintre care cel mai vestit este desigur Jerome K. Jerome. Începutul abordării unor teme majore l-a constituit studiul critic „Iudaismul în Anglia” publicat în 1889 în „Jewish Quarterly Review”.

În 1893 Zangwill publică romanul care-i va aduce faima „Copiii Ghetoului”; ceea ce este remarcabil pentru eroii din această carte este faptul, că ei constituie personaje de sine stătătoare, care se bucură, se înfruptează, suferă și participă din plin la ceea ce constituie viața. Ca și la contemporanul său Șalom Alechem, viața evreiască în ceea ce are ca specific constituie principala sursă de inspirație; pe cînd marele umorist se preocupă în deosebi de evreii din ghetourile Rusiei țariste, Zangwill descrie mizeriile cartiere evreiești din Londra. Reflecții mediul cultural, în Zangwill găsim multe rezonanțe ale stilului lui Dickens, iar la Șalom Alechem putem găsi reale afinități cu Cehov; dar între cei doi mari scriitori există deosebiri fundamentale:

Șalom Alechem își tratează semenii cu umor blind și înțeleghor; înțeleghor este și Zangwill, dar la el ironia — serios controlată — o simți că orînd este gata să bîciuiască. Șalom Alechem înțelege și iartă, Zangwill înțelege și se indignează. Nu e vorba de deosebirea între două concepții scriitoricești, ci sîntem în fața a două temperamente complet diferite.

Să revenim la „Copiii Ghetoului”. Un puternic simț al istoriei îl face pe Zangwill să înțeleagă rolul hotărîtor pe care l-a avut religia în viața evreiască; deși este evident că nu este de acord cu punctul de vedere al evreilor ortodocși, marele scriitor înțelege foarte bine și respectă pasionată intensitatea a vieții lor interioare. Din „Copiii Ghetoului” ca și din alte opere ale lui Zangwill, reiese existența unei funcționări opoziții între „Ghetou” și „Lumea înconjurătoare”; în această opoziție nu despărțirea materială este hotărîtoare ci deosebirea de ordin spiritual. Cei opimați reușeau să-și păstreze demnitatea numai în măsura în care se considerau purtători ai Adevărului, „Aleși” cărora li s-a dat Decalogul și Tora. Dar această măreție spirituală era înrputată de micul meseriaș și micul negusor ambulant batjocorit și înjurat; antiteza este evidentă și conține o tragică și covârșitoare ironie. O astfel de realitate nu dezamăzează însă nici pe Zangwill și nici pe eroii săi; un personaj reprezentativ, rabinul Strelitski, declară în mod hotărît că este pentru acțiune, pentru acea acțiune care înseamnă aducerea propriei vieți la propriile gînduri.

„Copiii Ghetoului” are o mare valoare documentară și fără să fie propriu zis o capodoperă rămîne totuși o carte unică. Cine citește această creație a lui Zangwill, nu poate nega nici un moment că personajele descrise au obținut hirtii de identitate ca oamenii vii.

În 1894 apar „Tragediile ghetoului” și „Comediile Ghetoului”; tot în 1894 Zangwill dă la iveală „Regele cerșetorilor”, în care descrie viața evreiască din secolul XVIII și creează un foarte interesant tip de cerșetor, tip care într-un anumit fel precede pe cel creat de Bertold Brecht în „Romanul de trei parale”. În 1898 apare o nouă carte, una dintre cele mai interesante opere ale scriitorului evreo-anglez: „Visătorii Ghetoului”; emoționantă, descriind mari figuri din trecut, „Visătorii Ghetoului” conține și o serie de eseuri cu tendință filozofică; între acestea din urmă se situează și celebrul „Had Gadya”, care l-a determinat pe binecunoscutul scriitor André Spire să-și schimbe direcția gîndirii sale și să devină — în literatura franceză — întemeietorul unui curent artistic puternic marcat de valorile iudaismului.

Visătorii lui Zangwill deși se dedică oamenilor, în același timp speră foarte puțin din partea lor; generația de ghetou scriitorilor lasă să se întrevadă că în fondul lor ei nu sînt convinși că progresul este o realitate, dar cu toate acestea, prin actele lor fac totul ca viitorul să triumfe, deoarece renunțarea la ideea progresului duce la decădere și moarte.

În operele lui Zangwill, tema pogromului — din a cărei pricină și proprii săi părinți au trebuit să se refugieze în Anglia — este adesea prezentă. Astfel una dintre piesele sale de teatru „Creuzetul” (1908) revine o veche temă a contradicției dintre dragoste și datorie, ne face să participăm la chinul a doi îndrăgostiți, un tinăr evreu căruia i-au fost omorîți părinții într-un

pogrom și o fată, urmașa uneia dintre pogromiști.

Vorbind despre activitatea literară a lui Zangwill, nu trebuie omis că el a scris și cărți cu un conținut neevreiesc; piesa de teatru „Numai Mary Ann” (1903), „Fantaziile italiene” (1910), considerată de unii critici ca cea mai realizată operă literară, etc. În general, însă, sael Zangwill este celebru prin scrierile sale cu caracter evreiesc; este foarte interesant faptul, semnificativ pentru autor și mediul uman pe care-l descrie, că majoritatea eroilor săi, nu numai că sînt neliniștiți, obsedați de pericolele trecute sau posibile, de nesigurățile prezentate sau viitoare, dar chiar cînd ajung la felul dorit nu se simt împliniți și satisfăcuți; undeva, în fundul conștiinței, există o îndoială care pune sub semnul întrebării mulțumirea actuală.

Pentru a completa portretul omului Zangwill, trebuie să amintim că alături de Roman Rolland, în timpul războiului mondial din 1914—1918, s-a situat „au dessus de la mêlée” (deasupra vîlmășagului), protestînd împotriva neomemiei și a barbariei, această poziție l-a făcut extrem de popular în Anglia, situație pe care a înfruntat-o cu mult curaj, rămînînd neclintit în lupta sa împotriva celor ce în virtutea unui naționalism prost înțeles puneau în pericol întreaga omenire.

S. LEON

ACADEMICIANUL JOSEF KESSEL

După cum se știe J. Kessel a fost ales membru al Academiei Franceze, fiind cel de-al patrulea evreu, după Georges de Porto-Riche, Henri Bergson și André Maurois, care intră printre „Nemuritorii”. Josef Kessel și-a afirmat cu mîndrie apartenența sa la comunitatea evreiască precum și faptul că este originar din Estul Europei. Întrebat de ziarist cum justifică o astfel de atitudine, celebrul scriitor francez a dat următorul răspuns: „Am această poziție pentru două motive. Primul, constă în existența antisemitismului și a discriminării și al doilea din cauza deosebirii care se face între „bunii evrei francezi” și „evreii din ghetou”. Am reamintit — ca o chestiune de demnitate — că eu sînt originar din „ghetoul” din Șavli din Rusia. Dacă nu ar fi existat antisemitismul, probabil că ași fi uitat de mult timp că sînt evreu. De altfel tatăl meu mi-a ascuns acest fapt pînă cînd am împlinit vîrsta de șapte ani. El mi-a destăinuit originea mea evreiască în momentul cînd am părăsit Franța, împreună cu întreaga familie, pentru a pleca în Rusia țaristă... Cînd eram de zece ani, înainte de a părăsi Rusia în 1908, am văzut un pogrom, dar din momentul reîntoarcerii mele în Franța antisemitismul a încetat de a fi o problemă personală.

Întrebat că a făcut cînd Germanii au ocupat Franța, J. Kessel a răspuns: „Am fugit la Londra și m-am înrolat în forțele armate ale Franței Libere, care se aflau sub comanda generalului de Gaulle. Dar încă din copilărie am simțit nevoia să fiu acceptat ca Evreu, ca un evreu din Estul Europei, oriunde m-aș duce, inclusiv la Academia Franceză”.

APRECIERI DESPRE REVISTA NOASTRĂ

În ziarul „Tug Morgen Jurnal” din New-York din 19 martie a.c. a apărut un articol intitulat „O consolare pentru sederul din acest an” de cunoscutul poet Iacob Gladstein, din care reproducem cîteva fragmente.

„Rîndurile pe care le reproducem în numărul nostru de față aparțin unei tîmări libere ale unuia dintre cele mai frumoase capitole din psalmi. Această îndu-cere, care îmbogățește literatura noastră idis, este făcută într-o limbă bogată și expresivă, pitorească. Acest capitol, care a inspirat de-a lungul timpului mii de poezii cu caracter religios, a apărut în numărul festiv al „Revistei Cultului Mozaic”, publicație a ecreimii religioase din Republica Populară Romînă. „Am subliniat că poemul a apărut într-un număr festiv, deoarece în lunile Tevet-Som a apărut numărul 100 al acestei reviste. Tîlmăcirea aparține poetului A. Eliezer, care în cuprinsul aceluși număr festiv semnează un lung articol intitulat „Începuturile presei ebraice în România”.

„Numărul 100 al revistei a apărut în 16 pagini format mare și e scris, ca de obicei, în trei limbi — romînă, idis și ebraică. Pagina ebraică cuprinde saluturi adresate de către personalități ale ecreimii din lume Șef Rabinului cultului mozaic din România, dr. Moses Rosen, Autorii acestor saluturi adresează felicitări și-și exprimă satisfacția pentru apariția numărului 100 al unei publicații care ogîndește fidel viața ecreimii religioase din România. Cele trei versiuni ale acestui număr cuprind un material abundent, care redă fidel viața și tradiția evreiască”.

„Alături de capitolul din psalmi, care e imprimat cu o literă tipografică frumoasă, atrăgătoare, se publică articolul Șef Rabinului dr. Moses Rosen, „Bilanț festiv”. Reglăm că spațiul nu ne permite să reproducem integral textul acestui salut frășesc, cîlduros, adresat evreilor din întreaga lume cu prilejul apariției numărului 100 al revistei. Vom reproduce aici cîteva extrase din acest inspirat articol.”

„Șef Rabinul dr. Rosen adresează un „se-hianu” și următorilor indemn: „Să ne întorcem cu fața înainte și întărim de satisfacție trecutul și să pornim cu și mai mult zăru, cu optimism neabătut și cu hotărîre neclintită spre cea de-a doua suță din colecția Revistei Cultului Mozaic.”

Și iată cuvintele cu care se încheie acest articol sărbătoros: „În cel dintîi Sabat al acestui număr jubiliar, deschidem o nouă carte în Tora. În primul ei capitol vom găsi urarea pe care o așezăm la căpătîiul viitorului acestei reviste. Cuvintele ei să ne fie călăuză și să ne toarne puteri în suflete. Ele sînt: „Să se înnulească și să se întîrească!” toți cei care vor continua și de acum înainte să poarte făclia iudaismului în mijlocul celor ce-i așteaptă lumina.”

„Cuvînte mai înflăcărate spre a ne exprima bucuria pentru acest număr festiv al revistei — încheie autorul recenziei apărute în ziarul new-yorkese — nu găsec și nici nu cred că ar putea fi găsite”.

GLOSE LA PLÎNGERILE LUI IRMAHU

(urmare din pag. 1)

„Să ridicăm inimile spre brațe” (III—41)

נִשְׂאָה לְבָבֵנוּ אֶל הַבְּרָכִים

„Se pot găsi oameni care au „inimă bună”. Cele mai bune intenții îi animă, dar... infernul e paos cu bune intenții. Nu e de ajuns „inimă bună” dacă brațele nu colaborează. Intenția trebuie să fie tradusă în faptă. Dorința cea bună a inimii trebuie să-și găsească expresia în fapta săvîrșită de brațe. „Să ridicăm inimile spre brațe”.

PE MALURILE BABILONULUI

עַל נְהִירוֹת בָּבֶל

„Iar, Irmiahu porni pe urmele captivilor. Glasul lui tuna: „pe care cale au apucat-o, nenorociți? Unde e drumul pe care au fost minai? Vreau să merg după ei pe cărările care duc spre prăpastia pierzaniei”.

„Mergera, mergera mereu proiectul cel plin cu durere în piept. O diră de singe îi îndreptă drumul. Un drum lung și istovitor, drumul martiriului. Pămîntul era îmbibat cu singe, era umplut cu trupuri”.

„Se apleacă și ridică mădulele [fragede de prunci, le strîne la piept, le sărută și le udă cu roua sfîntă a ochilor săi. Întîlni o uriașă tabără de tineri înălțați. Se duse și își puse căușele lor la brațe și la picioare. Hohotind cu batjocură, dușmanii îi desprinsăr lanțurile și-l goniră. Plîngeau captivii, plîngea și Irmiahu cu dinșii. El le spunea: „Fraților, dacă mi-ați fi dat ascultare atunci cînd o-am adus cuvințlul lui Dumnezeu, n-ați fi ajuns aci”. Cînd ajunseră la riul Prat, Nabuzardan comandantul oștilor dușmane îi spuse: „Dacă vreți, poți veni cu noi la Babel”. Se gîndi Irmiahu și își zise: „De voi merge și eu cu dinșii în robie, cine va plînge pe ruinele orașului sfînt, cine va cînta viitorului marea noastră nenorocire? Cine va mîrturisii veacurilor ce vor veni, cîntemurătorul adevăr?”

ATUNCI CIND TEMPLUL ARDEA....

כִּי אָמַר דָּ' אֵשׁ תִּהְיֶה

„Cînd Marele Preot zări Templul cuprins de flăcări, el urcă pe vîrf acoperșului iar împreună cu dînsul au pășit „bobocii preoției”, tinerii ucenici ai sfîntei misiuni de slujitor al

altarului. Ei aveau în mîini cheile diferitelor încăperi sfînte dinlăuntrul casei dumnezeiești.”

„Ei grăiră: „Doamne, stăpîne al lumii! Ne-ai încredințat aceste chei spre a fi paznicii lăcașului Tău. N-am fost vrednici să le păstrăm. Primește, Doamne, înapoi cheile acestor”.

„Grîndă acestea, ei zoviră cheile spre înălțimile cerului și un braț nevăzut despică bolta cerească și le luă. Vîzînd acestea, bobocii preoției săriră în vîltoarea ce se încinsese în jurul sfîntului lăcaș”.

„Iar Marele Preot fu prins de dușmani, legat de altar și tăiat tocmai în locul în care el aducea, zi de zi jertfa cea vecinică. Fiica lui alergă și îi zise: Vai mie, tată, dragostea mea, vai mie! O prînsă și pe dînsa și o tăiară iar singele lîcei se amestecă cu al părintelui”.

„Cînd zăriră Leviiți, cîntăreții cei măestri ai cîntecelor de laudă, cele ce se întîmplă, luară harpele și trimbețele, tobele și surlele, vioarele și timbelele și loaltă cu instrumentele ce au preamărit pe Creator, săriră în vîltoarea focului”.

„Cînd luară aminte lăciorale, care țineau perdeaua cea sfîntă din fața lăzii, că aceasta e sortită nimicirii se aruncară și ele în mijlocul flăcărilor”.

„Se hotărî deci să se întoarcă. Cînd captivii văzură aceasta un hohot de plîns zg-

dui văzduhul. Ei strigară: „Părinte Irmiahu, cui ne lași, de ce ne părăsești?” Iată pentru ce e scris „Pe malurile Babilonului zăcut-am și am plîns” (Psalmi 137). Le răspunde proiectul: „Martori vă aduc cerul și pămîntul că de ați fi plîns o singură dată cînd ați fost acasă la Ierusalim — n-ați fi trebuit să ajungeți să plîngeți aci”.

DUMNEZEU PLINGE הָבֵה נִכְחָה

„Și zise Dumnezeu către Ingeri: „Haideți, să vedem casa Mea, ce am făcut dușmanii cu ea”. Merșeră și Irmiahu păsăa înaintea lor. Cînd zăriră ruinele Templului, Începu Creatorul să plîngă și zise: „Vai mie pentru casa Mea! Fiii mei unde sînteți? Preoții mei, unde oți ațai? Cîntăreții ai altarului meu, Leviiți minunați, unde e sunetul cîntului vostru?”

„Iar Irmiahu se duse la mormîntul patriarhilor Avraham, Ithac și Iacov și le strigă: „Treziți-vă, a sosit vremea cînd trebuie să o rugați pentru copiii voștri”. Îl întrebă: „Pentru ce? Ce s-a întîmplat?” Le zise dînsul: „Nu știu”, căci îl era teamă că de va descrie grozăvia realității ei îl vor dojeni cu întrebarea cea ucigătoare: „Cîni de locmai în zilele tale, în timpul generaliei pe care tu ai obținut-o, astfel de lucruri s-au întîmplat?”

„Cînd totuși aflară de nenorocire, Avraham se înălță înaintea Tatălui Cereș și zise:

OASPEȚI DRAGI

În ziua de 29 iunie 1964 au sosit la București D. Elias Katz Prim Rabin Slovaciei împreună cu soția. D. Prim Rabin F. Katz este o distinsă personalitate rabinică, un erudit talmudic și o figură cunoscută și apreciată în mijlocul comunităților evreiești din lume. D-sa ocupă locul rabinic al comunității din Bratislava, fiind astfel urmașul unor iluștri păstori suflători ai evreimii religioase.

Cititorii noștri au avut, în repetate rânduri, prilejul să admire cunoștințele iudaice și înțelepciunea dlui Prim Rabin Elias Katz, în articolele cu care d-sa a cîștigat revista noastră.

Îi adresăm deci d-sale și soției d-sale în numele cititorilor noștri, un calduros „BINE AȚI VENIT”

Pe personul Gării de Nord d-lor au fost întâmpinați de Eminența Sa și d-na

Șef Rabin Dr. Moses Rosen, dl. av. Emil Sechter, secretarul general al Federației Comunităților Evreiești av. Martin Băluș vicepreședintele Comunității Evreilor din București, rabin I.M. Zalman, membru în Consiliul superior rabinic ș.a.

Marți, 30 iunie 1964, oaspeții au vizitat instituțiile Federației și ale Comunității. În cinstea lor s-a dat o primă în cabinetul Eminenței Sale D-lui Șef Rabin, la care au luat parte clerul, conducerea Comunității, clericii sinagogilor, etc.

Mercuri, 1 iulie d-na și d. Prim Rabin Elias Katz au părăsit Capitala, plecînd la Eforie, unde își vor petrece vacanța în casa de odihnă a Federației Comunităților Evreiești.

„Mîngîie-te, poporul meu!”

(urmăre din pag. 1)

care popor trebuie să dea dovadă nelincelat de o mare energie, iar această energie poporului ebreu o poate avea numai în profesaarea nestîrbită a legii eterne. Dar în joia ochilor, Isaia vede o societate decăzută, corupută, cină și crudă, în care practicile religioase au fost goale de credință, devenind pură fărâncie. Nu, această societate nu poate rezista formidabilei presiuni din afară, ea se va prăbuși în mod inevitabil la prima ciocnire. Urmărit de viziunea iminentei catastrofe, Isaia clamează în auzul tuturor: „Ascultați cuvîntul Domnului, oilezozi ai Sodomiei, luați aminte la încălțătura Domnului, popor al Gomorei!”

Peste această Sodomă ce se află tot mai adînc în mlaștina păcatului, profetul aprinde fulgerele minții sale necruțătoare: „Cum folosește mulțimea jînelor voastre? — zice Domnul, „M-am saturat de berbecii ardătorilor de tot și de grăsimile vîștelor grași și de singele de tauri, de miei și de țapi nu mai am plăcere! Cînd veneați înaintea mea, cine vă cerea acestea? Nu mai călcați în arditele Templului meu! Nu-mi mai aduceți jertfe deșerte!”

„Cînd ridicai minile noastre spre mine, eu îmi întorc ochii asupra voastră și cînd înnălțați rugămintele voastre, nu creau să le mai ascult. Minile voastre sînt mințite de singe, spălați-vă, curățați-vă! Nu mai faceți jertfe înaintea ochilor mei. Conțineați odată! Învațați să faceți fapte bune, singurii-vă după dreptate, ajutați pe cel împilal, faceți dreptate orfanului, apărați pricina văduvei!”

Așa vorbește profetul, dînd ca în cazul al doisperecealea să trezească cetatea adormită, asupra căreia e gata-gata să se abată uraganul pustiitor. Dar cuvîntul său e strigăt în pustiu: căpeteniile au pierdut definitiv calea cea dreaptă, toți iubesc mila și umblă după plocoane, nimeni nu face dreptate orfanului și pricina văduvei nu găsește apărare. Profetul vede toate acestea și sîngerind din toate rănilor rostește sentința implacabilă a Celui Etern: „Răcori-mi-voi minia mea asupra potronicilor mei și mă voi răzbuna! Și voi întoarce mina mea împotriva ta și te voi curăța de toată zgura ta, ca în cuptor, și tot plumbul ți-l voi lua!”

Pentru ce au copiii mei o soartă atît de crudă? Cele mai prozănice morți i-au nimicit, Templul a fost pustiit, pentru ce ai lăsat să se pingărească locul unde îți lăsași Ihac era gata să-și dea viața pentru Tine?”

Răspunde Dumnezeu: „Fiii tui au păcătuit, au călcat Tora și toate ale ei douăzeci și două litere din alfabet”. Abraham întrebă atunci: „Cine e mortor?” Glasul lui Dumnezeu răsună: „Să vină Tora și să depună mărturie”.

„Deîndată Tora veni. Îi zise Abraham: „Fiica mea, nu ți-e rușine ca tocmăi tu să depui mărturie împotriva fiilor mei? Ai uitat oare ziua cînd Dumnezeu te purta în brațe și colinda pe la regii lui Esav și ai lui Ismael și toți te-au refuzat pînă cînd ai venit eu, copilul mei, și te-am primit și te-au cîștigat?” Tora auzind acestea, trecu într-o parte și nu mai mărturisă: „Să vină cele 22 litere ale alfabetului și să depună mărturie” se auzi vocea Creatorului. Îi lovi onorînd deîndată dar Abraham opri pe cea dintîi, Alef și îi zise: „Tocmăi tu cu care a început Decalogul căci cu „Anohi” a răsunat cea dintîi poruncă, tocmăi tu nu vrei să ții seama de durerea celor care te-au onorat?”

„Celelalte de-a doua literă, Beit, patriarhul îi închise gura, amintindu-i că întreaga învîlțură începe cu „Bereșit” și atunci celelalte litere amuțiră”.

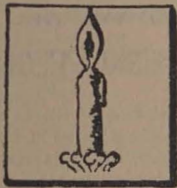
Privite în această perspectivă, cumplita încercări capătă sens logic, ele sînt o consecință inevitabilă a decăderii, a descompunerii unei societăți, pedeapsa pentru păcatele săvîșite. Și nu numai atît: ele înseamnă ispășirea, focul purificator prin care cei pedepsiți vor renaste.

Nici o jertfă nu este zadarnică, iar prețul suferinței este înțelepciunea. Încercările grele vor căli poporul ales a fi purtătorul mesajului pe care Țierrul nu-l poate nimici, focul nu-l poate mistui, al cărui mers victorios în lume nici un fel de legiuni nu-l pot opri. Iată de ce viziunea profetului merge mai departe și dincolo de Țierrul gros al incendiilor, de moloșul ruinelor și al cetăților pustiite, vede tabloul unei umanități renăscute, care realizează și se realizează prin practica comandamentelor superioare ale etice și religiei. Această viziune îi inspiră cuvintele balsam: „Nahmi nahmi ami — „Consolați consolați pe poporul meu — cuvinte cu care începe capitoul cel recitat în simbata de după Țișebet Av, Voi cei ați bătut pînă-n fund din cupa înfrîngerii, voi cei ce ați simțit nu odată chinurile morții, voi cei împilați, batjocoriți, umiliți — fiți mîngiați: „Munca de rob s-a împrăștiat, lărdăleaga a fost ispășită”.

Și ca într-o simfonie a bucuriei veșnice reinnoite, cuvîntul profetului se înalță mai sus, tot mai sus, alcătind acorduri nemuritoare. Vijelia pustiitoare a trecut, ruinele au fost îndepărtate, cetățile trecute cîndva priu fier și foc clocotesc din nou de viață.

Poporul e viu și gata din nou să-și implinească menirea.

V. R.

ȘCOALA DE LA IAVNE 'בנה ובחסי'

Rabi Iohanan ben Zakai se hotără să iasă din cetatea asediată și să treacă în tabăra romană. Își dădea seama că soarta țării e pecelluită și de aceea se gînd să încerce să salveze ceea ce se poate salva. Porțile cetății erau pázite cu străgănie de Sicari (Kannaim) sau zelozii care erau luptători intransigenți, pentru care un act ca al lui Iohanan era echivalent cu trădarea și pedeapsa pentru aceasta era moartea.

Se prefăcu atunci Iohanan că a murit iar discipolii săi purtau sicriul dincolo de porțile cetății, spre a-l îngropa. Străjerii îngăduiră, fără să bănuiască nimic.

Cînd ajunse la Vespasian îi zise: „Pace fie, Împărate! Pace fie Împărate! Generalul roman răspunde: „De două ori fi se cuvînta moartea. Nu sînt împărat și tu rîzi de mine numindu-mă împărat, iar dacă sînt, atunci pentru ce n-ai venit pînă azi să mi te înfalțisezi?”

„Între timp solii de la Roma sosiră în mare grabă spre a-i vesti că împăratul a murit și că Senatul l-a proclamat pe dînsul, Vespasian, ca împărat al Romei...”

— Întrebă atunci pe bătrînul Iohanan ce dorește și-i va da iar Iohanan ceru (pe lingă alte lucruri de mai mică importanță) ca să-și poată întemeia o școală în tîrgul Iavne.

ZIUA A NOUA DIN LUNA AV

Nouă Av este o zi în care credincioșii evrei își amintesc de nenorocirile trecutului: 9 Av este o zi de post și de intensă rugă și reculegere. Să reamintim cele întimplale în 9 Av.

Primul Templu a fost distrus în anul 586 î.e.n. de către Nabucodonosor, în ziua de 7 Av, așa după cum rezultă din Cartea a doua a Regilor (25: 8, 9). Distrugerea celui de-al doilea Templu de către împăratul roman Titus, se situează în anul 70 e.n. în ziua de 9 Av; de altfel această zi este considerată ca marea zi de post și rugăciune, deoarece distrugerea celui de al doilea Templu este socotită ca fiind mult mai grea în consecințe pentru soarta poporului evreu, decît distrugerea primului Templu. La aceeași dată în anul 135, a căzut fortăreața Betar, cădere ce a pecelluit înfrîngerea totală a revoltei lui Bar-Koliba.

Nouă Av a însemnat expirarea termenului de grație acordat evreilor din Spania pentru a alege între convertirea la catolicism sau părăsirea țării.

Conform tradiției hotărîrea divină privitoare la rătăcirea evreilor prin pustie după ieșirea din Egipt — timp de patruzeci de ani, — a fost dată la 9 Av. Tot la această dată, ia un an după căderea fortăreței Betar, s-a tras cu plugul peste pămîntul sînt al Ierusalimului și pe muntele pe care alădăta se afla Templul.

~~~~~

Rabinul

Alexander Rubin

Duminică, 28 iunie 1964 (Postul de Șiva Asar Betamuz) a avut loc la cimitirul mozaic din București, șoseaua Giurgiului, solemnitatea inaugurării căsuței mortuare (OHEI) clădită pe mormîntul aceluia care a fost Rabinul Alexander Rubin.

Regretatul a fost mult decenii de-a rîndul păstorul sufletesc al Comunității Evreilor din Roman, căpătînd chiar denumirea de „Romaner Rebe” și în ultimii ani ai vieții sale a fost membru al Sfatului Rabinic al Comunității Evreilor din București.

Era descendent al ilustru Rabin Naftule din Ropschitz și poseda o vastă erudiție talmudică.

D. Rabin I. M. Zalman, membru în Consiliul Superior Rabinic a exprimat în predica d-sale rostită cu acest prilej, în numele Eminenței Sale Diui Șef Rabin Dr. Moses Rosen și al Comunității Evreilor din București, sentimente de adîncă pietate pentru memoria defunctului rabin.

Rabi Josef — și unii spun că și rabi Akiva — a fost indignat că Iohanan n-a folosit momentul favorabil și n-a cerut salvarea Ierusalimului.

Iohanan însă a preferat ca în locul palatelor să salveze cartea; în locul altarelor din templu, să păstreze învîlțătura. Mai bine, își zise el, să ardă însăși casa lui Dumnezeu decît ca Tora să dispară.

La Iavne, între tinerii învîlțăci, a reînceptut să se audă glasul Torei. Așa s-a salvat iudaismul.

DE CIND TEMPLUL A FOST DISTRUS

ביום שחרר בית המדרש
Din ziua de cînd Templul a fost nimicit un zid de fier s-a ridicat între noi și Părintele Ceres.

De atunci toate porțile Cerului s-au închis, numai una a rămas deschisă: e poarta lacrimilor.

De atunci gura noastră nu poate să ridă din plin căci scris este „atunci se va umple gura noastră cu ris”, atunci cînd Templul va fi reclădit.

Pînă atunci pe cine să ne rezemăm? Pe părintele din Ceruri.

MINGIERI... נחם

Raban Gamaliel, Rabi Eliezer ben Azarie, Rabi Isosia și Rabi Akiva mergeau spre Roma.

Știri

ÎN AMINTIREA ATITUDINII REZISTENȚEI NORVEGIENE.

O ședință omagială în amintirea atitudinii Rezistenței din Norvegia, a avut loc la Oslo. În această ședință organizată de către Societatea Femelor Evreice în colaborare cu Wizo, s-a amintit de marile ajutoare pe care poporul norvegian l-a dat evreilor în momentul cînd Norvegia a fost copleșită de fasciștii germani în aprilie 1940.

COMEMORAREA LUI MENDELE MOCHER SFORIM.

În vederea aniversării apariției unor opere a lui Mendele Mocher Sforim, în noiembrie se va organiza la Varșovia o conferință a scriitorilor acolori și artiștilor evrei: de asemenea se va prezenta un festival al teatrului evreiesc din Polonia. Institutul de istorie evreiască din Varșovia va organiza o expoziție a manuscriselor lui Mendele.

DIN ISTORIA CINEMATOGRAFULUI IDIȘ

Începuturile filmului în limba idiș se situează în jurul anului 1920. Cea mai importantă dintre primele producții a fost Iskor, regizat de Sidney Goldin și interpretat de către Maurice Schwartz și alți membri ai Teatrului Idish din New York; filmarea a avut loc în Viena în 1924. Începînd cu anul 1930 filmul în limba idiș se dezvoltă în mod remarcabil. Printre cele mai importante filme realizate după anul anterior menționăm: „Ydl mit dem Fidl” (Polonia 1935) regizat de către Josef Green, în rolul principal Mally Picon, muzica filmului aparținînd lui Abraham Elstein: „Cîmpuri verzi” (S.U.A., 1936), de Peretz Hirschbein, în rolul principal fiind distribuită Helen Beverly; în Polonia în anul 1937 a fost ecranizat „Dybuk” al lui Ansky, rolul principal fiind deținut de A. Morewsky, „Mirale Efron” de Jacob Gordin, cu Berta Gershten în rolul principal a văzut lumina ecranului în S.U.A. în anul 1938; tot în S.U.A., în 1939 a fost realizat unul dintre cele mai reușite filme în limba idiș și anume celebrul „Tevie” de Șalom Alechem, regizat de Maurice Schwartz care a deținut și rolul principal. Dintre filmele produse în acest răstimp în U.R.S.S., cel mai cunoscut este „Motil Peise dem Hazens”, ecranizat după poeziile lui Șalom Alechem. Odată cu izbucnirea celui de-al doilea război mondial, filmul în limba idiș a cunoscut o mare stagnare, deoarece a fost lipsit de cea mai importantă piață și anume Polonia care avea o numeroasă populație evreiască a cărei limbă zilnică era idișul.

La 120 mîle depărtare se auzi zgomotul cetății celei plină de viață și de triumf. Începură să plîngă dar numai Akiva zimbea. L-au întrebat: „Pentru ce rîzi? Nu vezi oare că în timp ce cetatea cea sfîntă zace în scrum și pulbere, incendiarii ei, călăii fraților noștri, nelegiuinții aceștia exultă de bucurie?”

Le răspunde Akiva: „Tocmăi de aceea zimbeșc. Dacă cei ce calcă legile Altputer-nicului, legile etice, au o astfel de soartă, nu se poate ca acei care au rămas credincioși moralei și dreptății să nu se împărțiească, cu orît mai mult, dintr-un destin mai bun.

Altdată urcară spre Ierusalim. Cînd ajunseră pe muntele Zofim își spîșiră hainele, în semn de doliu. Pe muntele pe care se aflase odinioară Templul văzură o vulpe ieșind dintr-o dîrmătură. Începură să plîngă, însă Akiva zimbi.

„Pentru ce zimbești? Cum poți să rîzi atunci cînd în acest cel mai sfînt din locuri, se plîmbă vulpea?”

„Iată pentru ce zimbeșc. Versetul grăiește că: „Dumnezeu n-a orînduit doi martori credincioși pe Urîa și pe Zeharia” (Ieșai). Urîa a fost prorocul nenorocirii care s-a și împlinit. Acum e rîndul realizării profetului Zeharia care a zis: „Vor veni vremurile cînd bătrînii și bătrînele vor locui din nou pe străzile Ierusalimului” (Zeharia 8—14).

I-au zis ei: Akiva, ne-ai mîngiat!

IRMIAHU

profilul spiritual al profetului

În plină tensiune spirituală, seismograf ultrasensibil al timpurilor și oamenilor, profetul înregistrează problemele majore și filtrându-le prin propria-i personalitate le transformă în mesaje pentru eternitate; chemarea ce o simte și modalitatea de comunicare cu semenii se concretizează în vorbe și fapte, ce poartă pecetea unei profunde convingeri în propria misiune. Astfel Dumnezeu îi spune lui Irmiahu „Înainte de a te fi urzit în pîntecele maicii, te-am sfințit și te-am rânduit proroc al neamului” (1,5). Cel ce l-a menit să fie interme-

participare sufletească, sint principalele trăsături ale aceluia ce a întrevăzut prăbușirea unui stat, și a unui popor; Irmiahu vedea credința ca o pietate interiorizată cel- obligă pe sine nu numai față de Dumnezeu dar și față de oameni.

Pentru a-și putea îndeplini menirea, profetul simte necesitatea de a se izola, de a nu se lăsa prins de dulceața vieții de familie; nimic și nimeni nu trebuie să-l îndepărteze de la îndeplinirea a ceea ce constituia scopul principal al vieții sale. Strins legat de poporul din care făcea parte, Ieremia socotea că acest popor este demn de supra-

modalitate de răscumpărare a greșelilor săvîrșite.

Profețiile lui Irmiahu au avut loc pe un fundal istoric bine determinat. Regatele lui Iuda și Israel erau prinse între doi giganti: Egiptul și Babilonul. Fiecare dintre aceste mari puteri, în lupta pe care o ducea una contra celeilalte, trebuia să aibă controlul acelei căi strategice pe care o reprezenta Palestina; în cadrul acestei înclăștări a gigantilor, diferite fracțiuni din poporul evreu luau parte uneori sau alături dintre beligeranți. Irmiahu, pentru motive bine întemeiate socotea că evreii pot găsi salvarea alăturin-

Prinderea lui Irmiahu — ilustrație la o ediție veche a bibliei

dier între El și popor îi poruncește să fie fără frică, să fie ca „o cetate tare, ca un stîlp de fier și ca un zid de aramă împotriva fărîi întregi...”. Și Irmiahu nu și-a dezmințit chemarea; în cele mai grele împrejurări el și-a proclamat sus și tare convingerile sale, deși întotdeauna s-a lovit de neînțelegere, opoziții și chin. În profețiile sale, Irmiahu a motivat acțiunea divină împotriva poporului ales prin faptul că și-a părăsit credința pentru a se închina idolilor; „căci două lucruri rele a făcut poporul meu: m-a părăsit pe mine, izvorul de apă vie și și-a săpat fîntîni, care nu pot ține apă” (2,13). Dar nici profeții și nici preoții nu și-au îndeplinit misiunea, ei au îndrumat pe căi greșite pe cei ce trebuiau să-i conducă.

În plină feroare emoțională Irmiahu se adresează marelui mase: „Cutreierați ulițele Ierusalimului, priviți, chibzuți și cercetați în piețe: dacă va fi vreunul care să ia hotărîri drepte și să fie cu credință, atunci voi ierta cetatea” (5,1); de altfel elementul emotiv este în permanență prezent în toate spusele profetului, în așa fel încît „Cartea lui Irmiahu” este impregnată de un lirism pasional. Întrudit prin modalitatea de exprimare și vibrație cu Hosea, Irmiahu are în același timp seeta de dreptate și veme- nța unui Amos. Experi- ența individuală, profunda

viețuire numai în măsura în care se conduce în mod strict după principiile etice stabile de religia străbună: astfel foarte grăitoare sint capito- lele 14 și 15 în care asistăm la un dialog între Dum- nezeu și cel ce profețește în numele său; profetul se roa- gă pentru o iertare pe care divinitatea refuză să o acorde, deoarece Legea a fost căl- cată.

Prin faptul că Irmiahu își trăiește religia în primul rînd ca o experiență strict perso- nală și nu numai ca o parti- cipare la credința unei colec- tivități, el reușește să dea acestei trăiri o valoare ge- neral umană care depășește limitele tribale sau naționale. Este evident că atât impreju- rările tragice prin care trecea întregul popor cît și modul său specific de sensibilitate, au făcut ca starea de spirit a profetului să aibă o tona- litate destul de pesimistă; nu e mai puțin adevărat că pe- simismul lui Irmiahu era un pesimism pentru prezent, de- oarece viitorului îi acorda va- loarea de purtător al spe- ranței, așa cum reese de exemplu din capitolul 32. Pu- rificarea prin suferință, una dintre temele esențiale ale profetului, nu reprezintă în fond decît tot o posibilitate de a ieși dintr-o situație dra- matică, ieșire care e valabilă atît pentru popor cît și pen- tru individ; în concepția lui Irmiahu suferința nu repre- zintă o fatalitate, ci numai o

du-se Babilonului. În cuprin- surul acestor evenimente se in- serează întreaga activitate a lui Irmiahu, care în acest fel capătă noi dimensiuni; el nu luptă în exclusivitate pentru o soluție religioasă ci și pen- tru o soluție politică, reperi- toare în mod strict la supra- viețuirea unui mic popor strî- vît în viitorile unui mare vâl- mășag.

În profețiile sale Irmiahu utilizează adesea simbolul ca o cale mai accesibilă spre în- țelegerea auditoriului: astfel în capitolul 13 întîlnim cu- noscuta parabolă a Britului, în capitolul 19 vrînd să facă evidentă distrugerea ei spar- ge un vas de pămînt, etc. Limbajul întrebunțat de pro- fet este un limbaj de emoție, ce reflectă propriul său tem- perament dar și dorința de a atrage poporul de partea sa prin întrebunțarea argumen- telor inimii.

Tradiția talmudică a sezi- zat foarte profund spiritul care anima profețiile lui Ir- miahu. Astfel în „Midrașul Plingerilor” ni se spune că impresionat de soarta pe care o rezervă Dumnezeu neamu- lui său, profetul trimite atît pe patriarhi cît și pe Moșe pentru a obține iertarea di- vinității; în fața eșecului străbunilor, Irmiahu trezește pe Rahel, care reușește să smulgă fîgăduiala că în ulti- mă instanță copiii ei vor fi absolviți de crunta pedeapsă ce-i menea distrugerii.

P. LEONARD

PAGINI DIN BIBLIE

Anul 586 î.e.n este anul cînd a fost distrus primul Templu. „Plingerile lui Ieremia” le- gate de acest eveniment sint elegii între- sate cu soarta fizică și spirituală a unui întreg popor, a poporului evreu. Această carte face parte din cele cinci Meghilot sau „Su- luri sfînte”; Cartea are cinci capitole, fiecare constituind o lamentație, privilegiate la pră- busirea națiunii.

Capitolele I, II și IV sint în mod evident opera unui martor direct al întîmplărilor des- cripte. Poporul dus în robie este continuu gonit din urmă de către dușmanii săi (I, 3 și IV, 9); patria distrusă este comparată cu o văduvă însingurată care își plînge pierdere; solului ei (I, 1—2). Foamea face ravagii, condamniind la moarte signa- bariții, lenii, bătrîni și copii, (I, 19; II, 12); Toate aceste nenorociri care s-au abătut peste capul poporului se datorează pedepsei lui Dumnezeu pentru neascultarea arătată, (II, 12) faptului că profeții au indus în eroare în mod deliberat pe cei ce le urmau sfaturile, profeților care au permis pedepșirea nevinovaților (II, 14; IV, 13). Cu toate aceste negre perspective, totuși ca- pitolul IV se încheie cu o notă de speranță, ce lasă loc unei raze de soare în ceea ce privește viitorul.

Capitolul III este cu totul diferit de ce- lelalte capitole; el nu se referă la soarta colectivității ci se concentrează asupra su- ferințelor celui ce scrie: „Eu sint omul care a simțit nenorocirea...”. Dialogul cu Dum- nezeu nu este dus la un mod impersonal, ci cel ce se simte apăsător de nenorocire, discută cu ceea ce el consideră ca fiind cauza majoră a celor ce se întîmplă: „El m-a mințit și m-a băgat în inima întineri- cului, și nu la lumină”. (II, 2). Cu toate că cel ce stă sub apăsare și este vinat de dușmani „ca o pasăre” strigă după ajutor, Dumnezeu nu îl aude: „Oricît aș striga și aș răni, el nu aude rugăciunea mea fier- binte”. (II, 8). Și în acest capitol, ca și în capitolele de care ne-am ocupat anterior, versete mingietoare își fac locul pentru a îmblîzi un prezent foarte tragic: „Căci Dumnezeu nu aruncă pe om, pe veci, ci el pedepsește și se milostivește, după mulțimea milelor sale”. (II, 31—32).

Capitolul V, intitulat „Rugăciunea pro- fetului Ieremia” reprezintă o revenire la du- rerile colectivității, la durerile unei națiuni sfărîmate. „Și inima noastră e bolnavă și se întînece ochii noștri, cînd vedem mun- tele Sionului că a rămas pustiu și vulpile cutreieră pe el” (V, 17—18). Deși unele aspecte ale tragediei umane ca atare nu sint de luc ocolite totuși esențiale sint aspec- tele generale, care se referă la întregul popor, la dușmanii unei întregi colectivități. Sîrșitul capitolului este o pasională strî- gare după ajutor și se încheie cu o între- bare directă adresată lui Dumnezeu: „San- ne-ai lepadat cu totul și te-ai mințit și nu vrei să te mai impacii cu noi?”

Serisă după cele mai bune tradiții literare, „Plingerile lui Ieremia”, citite cu glas tare devin și mai impresionante, deoarece în- toașile și accentele lor reușesc să redea o întreagă gamă de răscolitoare suferințe

„IEPREISKI PREGLED“

Printre publicațiile primite cu regularitate la redacție se află și revista lunară a evreilor din R.F.S. Jugoslavia. Prin conținutul său revista oglindește viața evreimii din țara vecină precum și probleme în legătură cu activitatea comunităților evreiești din întreaga lume. Astfel din ultimul număr din 1964 aflăm că forul de conducere al Federației Evreilor din Jugoslavia și-a ex- primat solidaritatea cu „Congresul Mondial evreiesc” și alte organizații similare în le- gătură cu activitatea lor îndreptată împo- triva primejdiilor neo-fascismului; același for mulțumește „Congresului Mondial Evreiesc”, „Comitetului Unit al evreilor americani pentru distribuire” (Joint), pentru cooperarea tre- cută și prezentă.

Activitatea intensă din rîndurile evreilor din Jugoslavia este oglinduită de faptul că există secțiuni de femei, pentru tineret, că- mine pentru cei în vîrstă; în toate aceste instituții se duce o susținută activitate cul- turală, materializată între altele și prin cursurile de istorie a evreilor pe care le ține tineretul comunităților evreiești.

În ceea ce privește legăturile cu alte co- munități evreiești, revista se ocupă de vizita făcută de membrii kibutzului Gat Edna Ungar mai multor cluburi ale tinerilor evrei.

Și pe viitor vom ține în curent pe cititorii noștri despre publicațiile similare care ne vor parveni.

Aprecieri

despre revista noastră

Publicația „Am Vaseler” organul lui „Brit Ivrit Olamit”, Asociația de ebraistică mondială” ce apare la Ierusalim publică în numărul său din mai 1964 o dare de seamă amănunțită asupra revistei, din care ex- tragem:

În numărul trecut am evidențiat activi- tatea Șef Rabinului Evreilor din Republica Populară Română dr. Moses Rosen, prin re- dactarea revistei comunității sale în limbile română, idîș și ebraică, în fiecare lună.

„În loc de cuvinte de prețuire, e mai bine să cităm o serie de subiecte culese din co- lecția acestei reviste: serbări de Hanuca ale Talmud Torei, sedința Consiliului superior rabinic; despre volumul „Rasi” în redactarea Rabinului Maimon; despre poemele lui Ie- luda Halevi, Rabeinu Tam Iacov și Rabi Avraham ibn Ezra; despre toleranța în literatura talmudică; Iov, Baal Haturim, Rašbam, Noda Biethuda, despre Rabinul Kohut autorul lui „Aruh Hazalem”, despre Sullurile de la Marea Moartă, numeroase știri despre subiecte culturale iudaice, între care nu puțin despre cele din Israel.

Redactorul a publicat și fragmente din creațiile lui S. Bernfeld, Reuven Brainin, A. Horodezky, Mendele Moser Sforim, Bialik, Berdicevsky, Tivi-Sinai, Agnon, David moni, S. Salom, Rabinul Maimon, s.a.

Ca o publicație locală e natural și chiar important că se publică într-însa articole și note de valoare istorică despre figurile în- semnate ale evreimii române: despre Malbim și documente despre dinșul, despre Rabi Na- tan Hanover, originile Hasidismului în Ma- ramureș; la curtea rabinului din Buhuș; despre un nobil al popoarelor Gala Galac- tion, preotul și scriitorul cunoscut, traducător al Bibliei. Ceea ce e mai interesant e că autorii studiilor și articolelor sint localnici. De asemenea printre colaboratorii revistei se află Bar-Abba, a cărui carte a fost publicată în Israel și rabinii din Bratislava, Ungaria precum și Rabinul Levin din Uniunea Sovietică alături de rabinul Wilhelm din Suedia.

E necesar să repetăm că limba ebraică în care e scrisă e o limbă aleasă și bogată, tiparul e curat și fără greșeli. De-ar da Dumnezeu să avem multe reviste de acestea în lumea evreiască fie cea din Răsărit fie cea din Apus.

~~~~~

INFORMAȚIE

A apărut calendarul cultului mozaic /IAIH/ pe anul 5725 /1964—1965/, editat de Federația Comunităților Evreiești (M.) din R.P.R. Se găsește la toate comunitățile evreiești din țară.

Federația Comunităților Evreiești (M.) din R.P.R. pune la dispoziția comunităților evreiești, sinagogilor, precum și credincioșilor care doresc, etrogim, lulavim și hadasim necesare serviciului religios de Sucot. Doritorii se vor adresa din timp Federației.

În vederea sărbătorilor, credincioșii mo- zaici pot obține vin ritual, produs sub su- praveghere religioasă. Comunitățile evreiești pot comanda vinul la Federația Comuni- tăților Evreiești (M.).

IULIE 1964		תמוז — אב תשכ"ד	
1 M	בא	21	בא
2 J	בב	22	בב
3 V	בג	23	בג
4 S	בד	24	בד
5 D	בה	25	בה
6 L	בז	26	בז
7 M	בח	27	בח
8 M	בט	28	בט
9 J	בש	29	בש
10 V	א	1	א
11 S	ב	2	ב
12 D	ג	3	ג
13 L	ד	4	ד
14 M	ה	5	ה
15 M	ו	6	ו
16 J	ז	7	ז
17 V	ח	8	ח
18 S	ט	9	ט
19 D	י	10	י
20 L	יא	11	יא
21 M	יב	12	יב
22 M	יג	13	יג
23 J	יד	14	יד
24 V	טו	15	טו
25 S	טז	16	טז
26 D	יז	17	יז
27 L	יח	18	יח
28 M	יט	19	יט
29 M	כ	20	כ
30 J	כא	21	כא
31 V	כב	22	כב

Știri

SUCCESUL CORULUI EVREIESC DIN ZAGREB

Corul evreiesc din Zagreb a făcut un turneu în Occident și Israel și a avut un deosebit succes. Corul este compus din șasezeci de membri dintre care 25 de bărbați și 35 de femei. Deși majoritatea coriștilor sînt de origine evreiască totuși printre membrii corului se numără și neevrei. Care participă la activitatea muzicală ca un semn de prietenie pentru concetenii lor evrei. Cea mai mare parte a repertoriului este cîntată în ebraică și idis. Corul este condus de către binecunoscutul compozitor și dirijor iugoslav Emil Cosseto.

ANIVERSAREA MARI GREVE IMPOTRIVA DEPORTĂRII EVREILOR OLANDEZI

Mii de oameni au defilat timp de 2 ore în fața monumentului doctorelor din Amsterdam spre a aniversa marea grevă de acum 23 de ani, ca protest împotriva deportării evreilor olandezi în lagărele de concentrare naziste.

Anul acesta numărul participanților a fost mai mare ca în anul trecut. Primarul Amsterdamului a declarat că greva nu a fost fără folos și că se aniversază această zi în toate școlile.

DOCTOR GLOBKE VREA SĂ SE STABILEASCĂ ÎN ELVEȚIA

Din cercurile evreiești din Elveția se comunică știrea că dr. Hans Globke autorul legilor antievreiești de la Nürnberg s-a adresat din nou guvernului elvețian cerînd aprobarea stabilirii sale în Elveția.

Globke a declarat că vrea să se stabilească definitiv în Elveția dar guvernul elvețian a respins această cerere.

VINOVAȚUL DE MOARȚEA ANNEI FRANK NU VA FI JUDECAT

Tribunalul suprem austriac a hotărât că ofiterul gestapovist Karl Silberbauer care a arestat în 1944 familia Annei Frank nu va fi judecat ca criminal de război.

Tribunalul a hotărât încetarea cercetărilor împotriva susnumitului, susținînd că dovezile împotriva lui nu sînt „suficiente”.

După cum se știe, Silberbauer mărturisise că el a condus acțiunea arestării Annei Frank, a familiei ei și a încă 4 evrei.

ARESTAREA UNUI ASASIN NAZIST

La Sao Paolo a fost arestat asasinul nazist Karl Freiman care a venit în Brazilia acum 8 ani sub numele de Karl Maria Ieska.

NOUA ENCICLOPIE IUDAICA

O nouă Enciclopedie Iudaică în zece volume, va apărea la New-York. La această enciclopedie au colaborat peste 70 de savanți și profesori din S.U.A., Europa și Israel; peste trei sute de cercetători lucrează la această operă care va fi terminată în trei sau patru ani. Redactorul responsabil al enciclopediei este dr. Benson Netanyahu, profesor la Filadelfia de istoria literaturii ebraice medievale și moderne.

EVREII ÎN UNGARIA

În Ungaria trăiesc azi 80.000 de evrei, majoritatea fiind tehnicieni și lucrători calificați în diferite industrii. În Budapesta există 20 de sinagogi și un centru al evreilor ortodocși; tot în acest oraș se mai află o școală evreiască, un spital și un cămin de orfani destinat de asemenea evreilor.

Lumina de la lavne

Soldatii din legiunea V-a romană au lansat primele aruncătoare de flăcări asupra Templului în ziua de 9 Av 3830, puțin înainte de amiază. Pe la orele cinci focul cuprinsese din toate părțile lăcașul sfînt. Primul post de observație, pe care Titus îl instalase pe o colină din apropiere, zări flăcările și imediat aprinse focul menit să transmită mai departe, pînă la Roma, vestea de atîta vreme așteptată: „Templul a fost cucerit!”

Cînd cumpăta știre ajunsese la lavne, rabi Iohanen ben Zakai își sfîșie veșmintele și-și presără cenușe pe cap, în semn de mare doliu. În aceeași seară își adună discipolii, cărora le vorbi după cum urmează:

„Pînă astăzi, Sanhedrinul din Ierusalim era singurul for îndreptățit să tîlmăcească cuvîntul Domnului, să stabilească ordinea sărbătorilor și a jertfelor, să indice ce e bine și ce e rău. Începînd din momentul de față, aceste îndatoriri ne revin nouă, celor de aci, de la lavne. Prima noastră datorie este de a stabili limitele exacte ale scrierilor sfînte. Acum, cînd Templul nu mai există, Tora este împărțită noastră. Cîrțile ei sînt provinciile noastre, frazele ei — orașele și satele noastre. Pînă azi cuvîntul Domnului era rostit deopotrivă cu vorba omenească. Prima noastră îndatorire este de a stabili cu cea mai mare exaltare care anume lucrări sînt de natură divină și care nu.

A doua noastră îndatorire este de a păstra pentru urmașii noștri comentariile înțelepților. Pînă acum era oprit de a transmite învățătura sfîntă altfel decît pe cale orală. Această interdicție noi o ridicăm acum. Vom înscrie cele 613 principii sacre pe cel mai bun pergament, pentru a fi de-a-pururi temelia trînică a poporului nostru.

Noi, cei 71 aci de față, sîntem acum tot ce a mai rămas din împărăția lui Dumnezeu. Purificăți-vă, curățați inimile voastre și să alecuiem o împărăție cu mult mai trînică decît imperiul roman.”

„Amen!” răspuseră într-un glas cei 70 de învățați. Și încă în aceeași noapte stabiliră că un număr de 24 de opere sînt sacre, exclușind alte 14 — socotite pînă atunci de mulți drept autentice. Cînd s-au ridicat de la muncă lor sfîntă, soarele răsărise de mîlt. De-abia acum simțiră cît sînt de ostoiți, dar în ciuda durerii pricinuite de distrugerea Templului, nici unul dintre ei nu se simțea nenorocit. Căci cu toții aveau sentimentul că ceea ce pîrșe a fi cu cîteva ore înainte drept un sfîrșit, avea să devină un început. Templul fusese, într-adevăr, distrus, zidurile sale erau chiar atunci mistuite de flăcări, dar dispariția lui nu avea nici decum să însemne dispariția iudaismului. Căci în seara zilei de 9 Av 3830, la lavne, rabi Iohanen ben Zakai începuse marea operă de codificare, de redactare a învățăturii talmudice. În acest fel a fost salvat și transmis posterității tezaurul creației înțelepților noștri. Ierusalimul era un morman de ruine fumegînde, dar o mîlădită din trunchiul viroș fusese răsădită de un grădinar iscusit la lavne. Și această mîlădită avea să înflorească și să se dezvolte neîncetat.

Gloria acestei fapte nepieritoare aparține de-a-pururi marelui rabi și înțelept Iohanen ben Zakai. Elev strălucit al lui Hilel, fiindu-i dat să trăiască într-o epocă din cele mai zbuciumate, el a intuit cu o admirabilă clarviziune sfîrșitul tragice al răscoalei anti-romane inițiate de zelotii și a luat asupra-și sarcina istorică a salvării valorilor supreme ale învățăturii. În acest scop, riscîndu-și eroic viața, el reușește să se strecoare printre zidurile cetății asediate, ajunge în tabăra romanilor și obține de la Vespasian, comandantul suprem și apoi împărat al Romei, permisiunea de a înființa o școală la lavne, o mică localitate la sud-vest de Ierusalim. Asemeni unui arhitect genial, el înalță aci un

alt edificiu măreț lui Dumnezeu, în locul Templului mistuit de flăcări; în locul zidurilor și a porților el înconjoară cuvîntul Domnului cu ziduri alcătuite din legi și cuvinte, ce se vor dovedi cu mult mai trînicie decît cele mai groase ziduri. În acest fel lucrează Iohanen ben Zakai pentru gloria spiritualului divin, pentru salvarea valorilor spirituale ale poporului său.

Lumina de la lavne s-a dovedit destul de puternică pentru a străpunge beznă grea pricinuită de distrugerea Templului și timp de mulți ani a constituit singura mîngiere și sursă de speranță pentru fiii lui Iacob. Foarte curînd Iohanen ben Zakai, Nassi (conducător) al școlii de la lavne, deveni conducătorul spiritual al poporului său. El dobîndi această înaltă autoritate datorită înțelepciunii și vastei sale culturi, precum și nobilului său caracter. Aceste virtuți au fost sursa ce a inspirat numeroase legende transmise din generație în generație, pînă în zilele noastre. Astfel, într-una din ele, se povestește pentru a se ilustra marea modestie a acestei strălucite personalități, că în tot timpul vieții sale nici o ființă omenească nu a avut prilejul să-l salute pe rabi Iohanen ben Zakai, care socotea ca o datorie de a saluta el cel dintîi pe trecători, în semn de considerație pentru fiecare om.

Modestie, dragoste și respect pentru cîm, facere de bine, caritate iată cîteva din comandamentele proclamate neîncetat de către conducătorul școlii de la lavne. Caracteristic pentru concepția lui Iohanen ben Zakai este următorul episod relatat de către unul din elevii săi, rabi Iehoșua ben Hanania. Găsindu-l odăla cu ochii înlăcrimați și alînd că jeleşte distrugerea Templului, maestrul îl consolează cu cuvintele: „În fața Celui Etern, ajutorarea aproapelui valorează la fel ca și jertfa adusă pe altarul Templului.”

Sub îndrumarea lui Iohanen ben Zakai școala de la lavne desfășoară o vastă operă de colecționare, de sistematizare și de interpretare a învățăturii. O întreagă pleiadă de savanți străluciți își trage obîrșia de aci, iar cei mai iluștri tînași sînt elevi ai lui ben Zakai. Pentru toți maestrul este autoritate supremă, necontestată, cuvintele sale sînt sorbite cu nesat, sentințele sale memorale, înscrise cu venerabil pe pergament, spre a fi transmise posterității. Căci toți au sentimentul că se află în preajma unei personalități cu totul deosebite care într-un ceas de răs-cruce a istoriei și-a asumat sarcina sacră de a salva esența credinței și prin aceasta, pe însuși poporul său de la distrugere. Metoda folosită în acest scop putea să pară multora hazardată, dar istoria a dovedit că era singura posibilă: anume, de a opune spiritul forței brutale, de a înălța lăcașul Domnului în lumea ideilor, singurul loc inaccesibil legiunilor înarmate pînă-n dinții ale Romei atotputernice. În fapt, Iohanen ben Zakai este printre cei dintîi care proclamă devisa: „Nu prin forță, nu cu sabia, ci cu spiritul”, de-viză ce avea să joace un rol atît de însemnat în veacurile următoare.

....În seara de Tișe be-Av a anului 3830, rabi Iohanen ben Zakai pune la prima cărmidă a edificiului ce avea să-l înalțe la lavne. Ce firavă și hazardată putea să pară în acel ceas tragic încercarea lui, ce sărmană lumină ce se străduia s-o fiină aprinsă în ciuda uraganului pustiitor ce părea gata-gata s-o stingă! Dar istoria și timpul — aceșii judecători necrutători și infailibili — au în-cununat cu nimbul nemuririi opera lui ben Zakai. Învățăturile școlii de la lavne sînt la fel de vii și de actuale ca acum două mii de ani ele renasc și înțineresc cu fiecare generație nouă care le descoperă.

S. BENIAMIN

Proiectul Ieremia

de Michelangelo

Știri

LA AUSCHWITZ AU FUNCȚIONAT ȘCOLI ALE CRIMEI

La procesul de la Frankfurt un martor a arătat că în lagărul de concentrare din Auschwitz au existat școli în care doctorii țineau cursuri de gaze în masă și de ucidere prin injectii.

SHAKESPEARE ÎN LIMBA EBRAICA

Noi traduceri în ebraică ale unor piese de Shakespeare au existat la Expoziția Mondială a Cărții de la Earl's Court, Anglia.

AJUTOR GERMAN PENTRU O SINAGOGA.

Șeful rabinilor Franței, dr. Iacob Kaplan a inaugurat la Lyon o nouă sinagogă. Acest lăcaș înlocuiește o sinagogă distrusă de germani în timpul ultimului război. Majoritatea fondurilor pentru reconstrucție au fost procurate de „Acțiunea pentru pocăință”, un grup de tineri vest-germani protestanți.

A ȘASEA DECORAȚIE UNUI EROU DE RĂZBOI

Un muncitor evreu dintr-o cooperativă de încălziminte din Birobidjan — Iuri Solomonovici Kogan — a primit la 1 mai a șasea decorație pentru bravura arătată în timpul războiului. Înmindu-i decorația, comandantul militar i-a spus: „Patria nu-și uită niciodată eroii”.

MONUMENTE ÎN LETONIA

Municipalitatea din Riga a pus la dispoziție fondurile necesare pentru ridicarea unor monumente pe gropile comune ale evreilor victime ale naziștilor în pădurile Bikernik și Rumbol. La Bikernik naziștii au împușcat peste 40.000 de evrei iar la Rumbol peste 85.000 printre care se găsea și celebrul istoric evreu, profesorul Simon Dubnov.

DR. MICHAEL BORȘA

Dr. Michael Borșa, președintele Comitetului Central al Evreilor din Ungaria, a fost ales membru în Comitetul Național al Frontului Patriotic al Poporului din Ungaria.

„ALMANAH EVREIESC” APARUT ÎN IUGOSLAVIA

Federația Comunităților Evreiești din Iugoslavia a editat un „Almanah Evreiesc” care cuprinde istoria comunităților evreiești din Iugoslavia din ultimii cinci sute de ani și analizează viața evreiască din Iugoslavia de azi. Almanahul conține un număr mare de date statistice despre viața evreiască din toate provinciile Iugoslaviei.

ÎNFIINȚAREA UNEI FEDERAȚII A COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI DIN SPANIA

În ultimul timp s-a înființat în Spania o Federație a comunităților evreiești existente, în componența căreia intră comunitățile din Madrid, Barcelona și Malia (Marocul spaniol). Această Federație a hotărât să se alăture Congresului Mondial Evreiesc.

NU A AVUT ÎNCREDERE ÎN JUSTIȚIA ALIATĂ

Dr. Hans Hefelman, unul dintre executorii programului hitlerist de eutanasi conform căruia au fost găzduiți 70.000 de adulți și 3.000 de copii bolnavi mintali, a declarat în cursul judecății că după război el s-a refugiat în Argentina deoarece „nu a avut încredere în justiția aliată”.

NOI COMISII INTERIMARE LA COMUNITATI

Continuăm publicarea noilor comitete provizorii de conducere a Comunităților Evreiești (M.) din diferite localități din țară:

CLUJ:
Berger Samuilă președinte
Dr. Kertesz Nicolae, Wexler Martin, membri

DEVA:
Farkaș Zoltan președinte
Weisz Ion, Rubinstein Moise, membri

FĂLTICENI:
Herstig Bernard președinte
Dr. Friedman Iosif, Strul Herman, membri

PETROȘANI:
Rub Henric președinte
Varțeg Ignatz, Schechter Ludovic, membri

PIATRA NEAMȚ:
Kraft Moise președinte
Diamant Daniel, Riven Zeilic, membri

SIGHET:
Fuchs Froim președinte
Resmeris Francisc, Ghebberman Maurițiu, membri

ש י ר ה כ ב ו ד

4340

וואָרן דער 100סטער יובילי-
זייער רעם בערוינגען פונעם
נרויסן שרייבער, דראמאטורג,
פאָלקס-אַרע וואַסלער, געווען
שאַפערסער סטער און הומאַ-
ניסם. ש. אַנפֿק, דערמאן אין
יידן אַן מיין באַגעגעניש מיט
אויס אין מאַסאַטשעטס און יאָר
1918, ווען מיר זענען געווען
ביי אים מיט אונז און א נרויסן
באָנעס, אַ סאָביט דעיס.
דאָס איז פאָרגעקומען וואַסער
1918 (תמוז תרע"ח) אין
מאַסאַטשעטס, ביים ערשטן צו-
ואַסענפאָר פון די ניי אויס-
געלייבענע דעמאָקראַטישע
יירישע קהלות.

פון דער עמעסערבורגער
ידישער קהלה זענען געווען
דעלעגאטן צווישן צוואַסענפאָר
אזעלכע פערזענלעכקייטן ווי
הר. יעקב אייזנבערג, א. אייזנ-
פון באַוואַסען געלערנט ד'
קעבא אייזנבערג, הר. שוואַרץ-
און. דער אַלדא באַקאנטער

מאוצר המפרשים

פרשת פינחס

רק אם יש איזו ישות, כי מצינו
הוא על הישות הוה שתפוש
ותתרחב יותר, אבל או - אישר
לצוות על דבר שאינו קוים ש-
יתפשט - כי דבר זה יודע רק
הקבלה, שתוא יוצר יש מאין, וזה
שפענה שיה, אחרי כלות היותה
לו ענינה ואדוניו יקני" (בראשית
י"ה - י"ב) כלומר: מאין שלפי
השבע אין אשורית שאר הרי אין
לכרעה על מה לחול? אבל התשובה
הוא: - "הפלא מר" דבר? מצד
השם יכול להיות גם יש מאין, וזה
יבנה ויבנה דברו רש"י: "אתה
נותן קצתה לברכתו? הרי אתה
לא יכול לברכה שאתה בעלת
הקבלה, שזה אינו בגדר השבע,
ואם - כי ברכתה מובחלת? ענה
לחם משה: "ואי משלי דבר הוא
יבנה אתכם כאשר דבר לכם -
כרעה בלתי מוגבלת."

פרשת ואתחנן

"ראה, למדתי אתכם חוקים
ומשפטים..." - נראה, שהכותב
ובינה להם משה בזה, שכל התורה
כוללת הוא על פי ד', ושכונה
מדרגת תומך גוינו, ולא הוא
קדמית עצמו אחרות; שכן אמר
לחם משה: "שעני ויקימו בארץ,
והלא הוא לא היה שם מעולם,
ולא ידע מהוה הארץ וכוונתו, ואילו
אפשר לצוות להם מצוות אלו?...
על כרחך מפני ד', אמר, וזה ש-
"ראה", והתבונן! למרות
אתם חוקים ומשפטים כאשר ענינו
ד', ולא כוונתו אחרת, והראיה
על זה - לעשות כן בקרב הארץ
אשר אתם באים שמה", ואנכי לא
הייתי ולא אבוא שם. מזה מובן
כיון מפני ד' ציונו להם...

דין וחשבון בנוגע
לכתבי-עת שלנו

עמוד עברי זה של כתבי-עת
שלנו הופיע ביהודון, עם
וספר"י ישיבירשלים.

במאן ברית העברית העולמית, "עם וספר" בנלינון לחדש
סיון תשכ"ד כותב בנוגע לכתב עת שלנו דין וחשבון, שממנו
אנו מעתיקים:

בחוברת הקדומה העלינו על גם את מפעליה של הרב הראשי
של יהודי הרפובליקה הרומנית דר. דוד משה רוזן,
בחוציאו את הגליון של קהלתו בלשונות רומנית ואידוש ובו
עמוד עברי קבוע מרי חודש בחודשו.

במקום דברי הערכה מוסב שנצטט שורת נושאים מלוקטים
מתוכנם של פאת הגליונות: חנינות חנוכה תלמידי תלמוד-
תורה. ישיבת עמד הרבנים העליון, על ספר רש"י בעריכת הרב
י. א. הכהן וספר, לאחר קריאה בשירי הקורש של רבי יהודה
הלוי, רבינו יעקב תם ורבי אברהם אבן עזרא, מירת הסב-
על כנסת ספרות התלמודית, איוב, רבינו יעקב בן הרב המסורס,
לחם הרשב"ם, על כפל, "הנדרע ביהודה", על כפל קהותם בעל
"עורר השלם", על המנילות הגנוזות. ידיעות מרובות על
נושאי תרבות יהודיים, ביניהם לא מעטות על המתרחש
בישראל.

העורר גם פרסם בנלינונות קטעים מיצירותיהם של ש.
ברנפלד, ראובן בריינין, ש. א. הורוויץ, מנדלי מוכר-ספרים,
ביאליק (מסעם, מבלת האש"), מ. י. בארציובסקי, נ. א.
מורסיני, ש"י ענגון, דוד שמעוני, ש. שלום, הרב י. א.
מימון ועוד.

כתב עת מקומי מבני ואף חשוב הוא שנתפרסם מאמרים
ורשימות בעלי ערך היסטורי לרבותם יהודי רומניה: המלבי"ם
עליו ותעודתו הישובית, משל, על רבי נתן-נפת בן משה
האנוכר, תולדות החסידות במאראמורש, בחצר האדמו"ר
מבוהוש ועל אחד מחסידי אומות העולם נאליקסיון,
הכומר והמפורסם הידוע ומתרגם התנ"ך לרומנית. מה שמעורר
ביותר כי כותבי המחברים והמאמרים הם מקומיים. כך
אנו מנלים בין המשתתפים בכתב-עת, שספרו נתפרסם
בישראל וכן רבנים מברסלב, הונגריה והרב לוי מברית
המיעווצת לצדו של הרב וויזלעלם מברסלב.

כדי לחזר ולחזקו כי השלשון העברית היא מנופה ושושפת.
ההדפסה נקיה וללא דופי, ללא שגיאות דפוס, והלואי והינינו
זוכים להרבה מוספים כגון אלה בעתונות היהודית במוקד
ובמערב כאחד.

"עו את בני ישראל ואמרת
אליהם" - בהיות משה רבינו הו,
היה הרבה הנבואה לשפע בקלות
ובתבונה מועתת על שלומם אמרנו
ישראל, ודע נוסח שאחר מותו
תחלל סתנה זו, ולא יתיה הוין
נפרו, ותצטרף הנבואה לתבונה
כפולה ומפועלת ממה שהותה
צריכה בימיו, ולכן ציונה בקר-
בנות התמימים והמוספים לפי
שויש בהקדמת העולות תועלת
גדולה כהשתתף הנבואה. ומפני זה
הקריבו אדם הראשון וזה ואברהם
לא לא הנראה אלו, ושאר האבות.
ואולי מפני זה ציונה גם בלעם
בלק: "כנה לי שבעה מנחות",
וכן כפוש בפסוק (שמות כ"ט)
מכ-מט), "עולת תמיד לדור",
תיכס פחת אהל מועד לפני ד',
אשר חונקת לכם שמה לדבר אלוך
שם, ובועדתו שמה לבני ישראל..."

פרשת דברים

"ויסא ר' עליכם ככם אלף
פסקים ויכר אתכם כאשר דבר
לכם" (א' - א') אמרו לו: משה,
אתה נתון קצבה לברכתנו. אמר
לם משה: "ד' - ד' שכן אמרנו
הוא ויכר אתכם כאשר דבר לכם.
(רש"י) כבר נאמר בזה על ד'
פסוק: "מה יש ליכנו בבית"
(מלכים ב' ד' - ב') שהבכרה
אינה שורה על דבר שאינו ב-
מצויאות וצריך להיות איות, "ויש"
והרב כפל, "אפיקי" הורה" (ב'
דרום מן מירוב) ומכאן את הענין
לפי דברי בעל העקדה ועוד, כי
הכבד משובח לאיש השלם לעשות
ככל אשר יפקוד עלינו. וזה יתכן

בקורו של אורח
חשוב

ב"ס בתמוז, בצוהרס, הגיע לבוקרשט הרב הגאון חו"ו
ר' אלי' כז. ראש רבני טלובקיה ולעיתו הונכרה.
הרב הראשי ד' אלי' כז הוא אישית רבנות נעלה, תלמודי
תופלג ואב"ד מוכר ששמו נודע לתהלה בעולם היהדות.
הוא נחל כס רבנות זה, שעליו ישיבו נדוני ישראל שקסו
לברסלבילע מדור דור והוא אמוס יורשם הרוחני של גאונים
רוח אלה שכלכלו את הקהלות האדוקות באהבת תורה ויראת
שמים.

לשוראיו היתה כבר ההודמנות להערץ את מאורו
שפורסם בכתב עת שלנו ולעמוד על ידיעותיו הרחבות בע-
ניי דת וחסות תורתו הרבה. מאמריו נתקבלו בכבוד רב
בתוכנית ירושלים.
בשם כל קוראיו הננו מקדמים אותו ואת אשתו העדינה
בברכה וחמה ומועק לבנו אנו ואומרים להם: בואו כס
לשלוט!

אל בני הנתיבות באו לקבל פינה הרב הכולל דר. דוד
משה רוזן, העו"ד עמיל כסטר, החזיר הראשי לפרוצית
הקהלות, העו"ד מרסיו בלוש סגן י"ר הקהילה והבוקרשטאית,
והרב יעקב מרדכי זלמן חזר בוועד הרבנים העליון ועוד.

ב"ל תמוז בקרו האורחים הונכדים את מוסדות הפרוציה
והקהלה. ולבשכת הרב הכולל ערכו לכבודם קבלת פנים
נודרה בנוכחותם של משרתי הקדש ראשי הקהל, גבאי בתי
הכנסת ועוד.

ב"ל תמוז יצאו ר' אלי' כז, רבה של טלובקיה ורעיתו
את בירת המדינה אל שפת הים לקייטנו בעפוריה לבנות
את ימי החופש בבית המדנוע של הפרוציה שלנו. ינעס להם
הנופש בנחנינו.

בין המצרים
(המשך)

כל האמור למעלה דן רק
על, "הדברים הרעים שאירעו"
ביום חורבן בית ראשון.
וכוננו לבית שני, על חורבנו
והצומות שקבעו חכמינו, אין
לכשי בכתובים, הם חתימת
כתבי הקדש הייתה זמן רב
לפני החורבן, ולכן נחפס
תלמוד: "חמישה רבנים
אירעו את אבותינו בישיבה
עשר בתמוז וחמישה בחשישה
בא. בשכחה עשר בתמוז
שיתברו הלוותה וכלל התמיד
והבוקעה העיר ושרף אפוס-
מומות את התורה והעמיד
עלם בהיכל. בתשעה באב נגזר
על אבותינו שלא יכנסו לארץ
וחרב הבית בראשונה ובשניה
ונכלבה ביתו ונחרשה העיר."
(תנחומי, המושבה שבראש פרק
רביעי). והנה דבר הנראה
כסותר את המאמר הזה: אמר
רבי אלעזר אמר רבי הונא:
רבי נאע נביעה בפורים ורחץ
בקרונה של צפורי בישיבה
עשר בתמוז ובקש אקמור
תשעה באב ולא חורו לו. אמר
לפניו רבי אבא בר זבדא:
לא כך היה מעשה, אלא תשעה
באב עשו להיות בשבת הוה
ורחינוהו לאחר שבת. אמר
רבי: והא"ל ונדרה, ירחה.
ולא חורו לו חכמים" (מגלה
ה'). רש"י מבאר: "ולא חורו
לו משעשה באב". ומשום מה
חורו לו על ששבת תענית
שבעה עשר בתמוז, לא משום
שהלכה זו היתה רופפת ביים,
שלקטל חשבונות" יש גם
באז?

ומה דאיתא בנמרא: כ-
שבעה עשר בתמוז הובקעה
העיר: בשבעה עשר היה
והכתוב: בחדש הכישי ב-
תשעה אחרש ויחזק הרעב

הרב הכולל דר. דוד משה רוזן
הרהורי תשעה באב
וכי רק בתשעה לחדש
החמישי?
וכי רק על נהרות בבל?

לא רק באותו תשעה לחדש
החמישי שבשנת המאורעות
הנוראים בשלהבות האש אחזו
בהומות המקדש הראשון,
המקדש שהקמו שלמה המלך
החכם ולעבאדות: בנכדנצר
הביאו מות ואכרין בשערי
ירושלים עיר הקדש;

לא רק בתשעה באב האחר
כשנלינונות פיוסום, קיסר רומא,
שליכו לפירי אש אל תוך
קדש המקדשים של הבית השני,
פאר העולם העתיק;
לא רק שם על נהרות בבל,
בעל הערבים שהשפילו לריו:
תוהם לאות אכל על האסון
והוועה שבאו על עמנו;

לא רק שם על נהר סיבר,
לקול המונה של עיר על נצי-
תון צבאות רומא השוחקת
על משבתנו;
לא רק ירמיהו אחר היות
מקנו על חורבן דורו;
לא רק בתקופה אחת, אלא
בכל תקופות דברי ימי אמונ-
תנו;

לא רק בימי דור אחר,
אלא בכל דור ודור שהופיע
על סף ההסתוריה כמשר אלי-
פיו והמשפחות שנה;
בכל מקום, שם ישבנו גם
כבנינו;

בכל מקום ובכל עת, "על
ערבים כתובה תלינו כנו"
רוחנו" וישרנו נפסם כי "איר
גשיר ד' שיר ד'?"

בכל ארץ ובכל עת לא נמלא
"שחוק פינו" כי לא שכתנו,
לא יכולנו לשכח.

בכל ארץ ובכל עת נשאנו
בלבבנו את קיונותו של יי-
מיהו וכל אחד מבני עמנו
הביע במר רוחו, "אני הנבר
ראה עני בשבט מחרתי".

לא רק אן, בימי ירמיהו
או בימי רבן יוחנן בן זכאי
הציתו באש את מקדשנו; כי
מנה את משר בתי המס-
שכתבה עליהם המת הישגנו?
לא רק מיפוס קרע כתביו
המסא את ספר התורה:
הנוכל לספור את אצרות
החכמה, מפני התורה, שהולל,
שיקדע לגדולים, שנמסא, מאז
ועד לתקופתנו אנו?

בשנת 1812, בעברו דרך
עירה נדרה, נפוליון ראה
קמוצי יהודים ויושבים לארץ,
מקוננים ורומעם על לחיהם.
שאל זה אירע להם? שאלה ה-
קיסר ברצותו לרעת על מה

לא רק על נהרות בבל, אלא
שבכל ימי חיינו ובכל מקום
שבחנו, מתפללים אנו, "ופחה
ד' רעמה מעל כל פנים" ובני
אדם יתקברו אל העתיד ה-
מאשר והמבורר.

הרב אלכסנדר יום טוב
ליפא רובין ז"ל

"גדולים צדיקים במיתתם
יותר מבחייהם". חולין ז'.
ביום י"ח תמוז חנכו את
המספרים ונפלתו מרשקיו,
הוכתר גם הוא בכתר תורה
והיה כמעין המכתוב.
הרב יעקב מרדכי זלמן,
חבר בוועד הרבנים העליון,
בהספרו, הביע בשם הרב
הכולל דר. דוד משה רוזן
ובשם קהלת היהודים הבו-
קדשטאית, את חוש ההערצה
לכבוד הרב הצדיק המנוח ז"ל.